

Trondheim. 11.-16. november 2021

Referanser: KM 06/19, KM 08/20, KR 70/20, KR 91/21

Arkivsak: 20/03432-73

Endringer i kirkeordningen og enkelte andre regelverk

Sammendrag

Kirkeordningen ble vedtatt 30. mars 2019 før det endelige lovforslaget i Prop. 130 L (2018–2019) var kjent. Formålet med saken er å fremme forslag til nødvendige endringer i kirkeordningen som følger av at trossamfunnsloven ble endret sammenlignet med lovforslaget som forelå ved Kirkemøtets behandling i 2019, samt forslag til noen endringer i annet regelverk som må gjøres for å følge opp bestemmelser i kirkeordningen, til behandling på Kirkemøtet 2021. Det foreslås endringer til følgende temaer:

- Virkningen av brudd på kirkeordningens bestemmelse om forvaltningsmessig taushetsplikt og rådsmedlemmers brudd på trossamfunnsloven § 6
- Fjerning av bestemmelsene i kirkeordningen om Kirkemøtets myndighet til å gi økonomiregler for soknets organer
- Kirkerådets myndighet til å samtykke til å gjøre tilpasninger i bestemmelsene om kirkelig fellesråd – fjerning av tillegget om at Kirkerådet kan gjøre dette etter nærmere bestemmelser fastsatt av Kirkemøtet
- Bispedømmerådets rolle i økonomisaker – justering av kirkeordningen § 18
- Om innmelding og utmelding – endring av reglens rettslige status samt tillegg om registrering og avregistrering av tilhørige
- Oppheving av reglement for Bispemøtet
- Endring i regler for bruk av liturgiske klær – forenkling av godkjenningsordning for stolaer.

Saken ble sendt på bred høring 24. september 2020, med høringsfrist 30. november 2020. I etterkant har spørsmål om ombygging og utvidelse av kirker, som var en del av høringen, blitt flyttet til en samsak om endringer i kirkeordningens bestemmelser om kirkebygg m.m. (sak KM 14/21).

Forslag til vedtak

Kirkerådet anbefaler Kirkemøtet å treffe følgende vedtak:

1. I kirkeordning for Den norske kirke 30. mars 2019 gjøres følgende endringer:

I

§ 8 fjerde ledd skal lyde:

I prosti hvor ikke alle sokn hører til samme kommune og i andre tilfeller der det ligger til rette for det, kan *Kirkerådet samtykke* til etablering av kirkelig fellesråd som omfatter flere kommuner. I kommuner med særlig mange sokn kan *Kirkerådet også* foreta andre tilpasninger av bestemmelsene om kirkelig fellesråd.

§ 10 nytt fjerde og femte ledd skal lyde:

Hvis et menighetsrådsmedlem har brutt taushetsplikten etter kirkeordningen § 42 første ledd, kan menighetsrådet selv vedta at vedkommende skal tre ut av rådet. Menighetsrådets vedtak kan påklages til Den norske kirkes klagenemnd.

Hvis tilsynsmyndigheten kommer til at et rådsmedlem i tilknytning til utøvelse av tjeneste eller et verv for menighetsråd eller kirkelig fellesråd har utøvet vold eller tvang, fremsatt trusler, krenket barns rettigheter, brutt lovbestemte diskrimineringsforbud eller på andre måter alvorlig krenket andres rettigheter og friheter, kan Kirkerådet treffe vedtak om å frata medlemmet vervet. Kirkerådet kan også treffe vedtak om å suspendere medlemmet fra vervet inntil saken etter første punktum er avgjort. Kirkerådets vedtak etter første og annet punktum kan påklages til Den norske kirkes klagenemnd.

Någjeldende § 10 fjerde ledd blir nytt sjette ledd.

§ 12 tredje ledd skal lyde:

Menighetsrådet avgjør om det skal tas opp offer eller foretas innsamling i kirken og forvalter de midler som blir samlet inn, bevilget eller gitt som gave til kristelig virksomhet i soknet, med mindre annet er *fastsatt*. *Avgjørelse* om opprettelse av stillinger skal godkjennes av kirkelig fellesråd.

§ 17 fjerde ledd skal lyde:

Kirkelig fellesråd forvalter inntekter og formue knyttet til kirke og kirkefond, tilskudd til kirkelig virksomhet fra kommunen eller kirkens virksomhet nasjonalt og midler menighetsråd stiller til fellesrådets disposisjon for å løse oppgaver i *soknene*.

§ 18 tredje ledd bokstav b skal lyde:

b. motta kopi av revisjonsberetning fra revisor *hvis revisor i revisjonsberetningen konkluderer negativt eller ikke har tilstrekkelig grunnlag for å konkludere om godkjenning av regnskapet i organ for soknet, jf. forskriftens § 18 tredje ledd annet punktum og*

§ 33 første ledd skal lyde:

Klagenemnda

- a) avgjør klager etter kirkeordningen § 10 fjerde og femte ledd og § 39 tredje ledd,
- b) avgjør klager på vedtak om oppsigelse, suspensjon og avskjed i de saker der det er bestemt av Kirkemøtet,
- c) treffer vedtak om oppsigelse, suspensjon og avskjed av biskop,
- d) avgjør klager på Kirkerådets vedtak om avslag på innsynskrav etter offentleglova og
- e) utfører for øvrig de oppgaver den er pålagt av Kirkemøtet.

II

Endringene trer i kraft fra 1. januar 2022.

2. Forskrift 12. april 2016 nr. 1205 om innmelding i og utmelding av Den norske kirke oppheves.

3. Kirkemøtet vedtar følgende regler om innmelding i og utmelding av Den norske kirke m.m.

§ 1. Innmelding

Innmelding i Den norske kirke skjer ved henvendelse til kirkebokføreren på bostedet eller til Kirkerådet. Norsk statsborger som er bosatt i utlandet retter henvendelsen til kirkebokføreren på siste bosted i Norge, eventuelt til den kirkebokføreren som Kirkerådet bestemmer. Den som melder seg inn i Den norske kirke, må være døpt med kristen dåp og skal gi følgende opplysninger:

- a) fullt navn ifølge folkeregisteret,
- b) bostedsadresse ifølge folkeregisteret,
- c) fødselsnummer (11 siffer),
- d) navn og fødselsnummer på eventuelle barn under 15 år dersom innmeldingen får virkning for disse,
- e) sted og dato for dåp dersom det er mulig å opplyse om dette,
- f) opplysning om at eventuelt medlemskap i annet tros- og livssynssamfunn i Norge er brakt til opphør.

En innmelding som mangler opplysningene i første ledd bokstav d, er likevel gyldig.

Innmeldingen kan skje ved personlig fremmøte eller skriftlig. Skriftlig innmelding skal være underskrevet og datert av den som melder seg inn, eller autentisert etter nærmere bestemmelse om dette gitt av Kirkerådet.

Ved innmelding skal kirkebokføreren eller Kirkerådet påse at kirkeordningens vilkår er til stede.

§ 2. Utmelding

Utmelding av Den norske kirke skjer ved henvendelse til kirkebokføreren på bostedet eller til Kirkerådet. Den som melder seg ut av Den norske kirke, skal gi følgende opplysninger:

- a) fullt navn ifølge folkeregisteret,
- b) bostedsadresse ifølge folkeregisteret,
- c) fødselsnummer (11 siffer),
- d) navn og fødselsnummer på eventuelle barn under 15 år dersom utmeldingen får virkning for disse.

Utmeldingen skal være underskrevet og datert av den som melder seg ut, eller autentisert etter nærmere bestemmelse om dette gitt av Kirkerådet.

§ 3. Registrering av tilhørighet

Et barn registreres som tilhørig når foreldrene melder barnet som tilhørig i Den norske kirke. Foreldrene må gi slik melding også når barnet anses å høre inn under Den norske kirke fra fødselen. Melding kan gis selv om bare en eller ingen av foreldrene er medlem av Den norske kirke. De som melder barnet inn som tilhørig, skal gi følgende opplysninger:

- a) fullt navn ifølge folkeregisteret,
- b) bostedsadresse ifølge folkeregisteret,
- c) fødselsnummer (11 siffer).

Melding etter første ledd skjer ved personlig eller skriftlig henvendelse til kirkebokføreren på barnets bosted eller til Kirkerådet. Meldingen skal være underskrevet av dem som har foreldreansvaret, eller autentisert etter nærmere bestemmelse om dette gitt av Kirkerådet. Er barnet bosatt i utlandet, gjelder regelen i § 1 første ledd annet punktum tilsvarende.

Når barnet har fylt 18 år uten å ha blitt medlem av Den norske kirke, faller tilhørigheten bort. Personer som har fylt 15 år, kan selv sende melding om at tilhørigheten skal opphøre. Det samme kan de som har foreldreansvaret for et barn under 15 år.

Ved melding om tilhørighet skal kirkebokføreren eller Kirkerådet påse at kirkeordningens vilkår er til stede.

§ 4. Saksbehandlingstid

Henvendelse om inn- eller utmelding til kirkebokfører bør besvares innen 14 dager i form av attest som viser at inn- eller utmeldingen er registrert.

Henvendelse om inn- eller utmelding til Kirkerådet besvares i form av attest som viser at inn- eller utmeldingen er registrert, etter den ordning som Kirkerådet bestemmer.

Bestemmelsene i første ledd gjelder tilsvarende ved melding om tilhørighet og opphør av tilhørighet.

§ 5. Varsling

Når inn- og utmelding skjer hos Kirkerådet, skal det så snart som mulig gis melding til kirkebokfører i vedkommendes bostedsmenighet etter nærmere bestemmelser gitt av Kirkerådet. Kirkebokfører bør så snart melding er mottatt sørge for at det blir tatt kontakt med den som er innmeldt.

Bestemmelsene i første ledd gjelder tilsvarende ved melding om tilhørighet og opphør av tilhørighet.

§ 6. Ikrafttredelse

Reglene trer i kraft straks.

4. Reglement 11. april 2016 nr. 1811 for Bispemøtet oppheves.

5. I regler for bruk av liturgiske klær gjøres følgende endringer:

I

Punkt 2 skal lyde:

2. Utforming av stola

2.1 Kirkerådet fastsetter en veileder om symboler på stola. Stolaer skal utformes i henhold til Kirkerådets veileder. Når en stola utformes med symboler i henhold til veilederen, skal biskopen orienteres om dette. Biskopen kan etter søknad godkjenne stolaer som ikke følger veilederen.

II

Endringen trer i kraft straks.

Saksorientering

1. Innledning og bakgrunn

I denne saken foreslås det noen endringer i kirkeordningen og enkelte andre regler fastsatt av Kirkemøtet. Bakgrunnen er dels at ordlyden i den vedtatte trossamfunnsloven skiller seg fra lovforslaget kirkeordningen bygget på, dels et ønske om forenkling av kirkeordningens bestemmelser og dels oppfølging av bestemmelser i trossamfunnsloven og kirkeordningen.

Denne saken inneholder bestemmelser som må på plass for å følge opp trossamfunnsloven og kirkeordningen, men med bestemmelser hvor det har blitt vurdert at endringene vil være tilstrekkelig å fastsette på Kirkemøtet i april 2021. Kirkemøtet 2021 har senere blitt flyttet til november 2021. Samtidig foreslår Kirkerådet et forslag til en forenkling av godkjenningsordning for stolaer ved å endre regler for bruk av liturgiske klær.

1.1 Høringen

Saken har vært sendt på bred høring med høringsfrist 30. november 2020. Kirkerådet mottok hørings svar fra 60 høringsinstanser, fra 28 menighetsråd, 20 kirkelige fellesråd, åtte bispedømmeråd og fire andre (Presteforeningen, Fagforbundet teOLOgene, KA og Bønnelista).

1.2 Hjemmelsgrunnlag for de foreslåtte endringene

Endringene i kirkeordningen treffes av Kirkemøtet med hjemmel i lov 24. april 2020 nr. 31 om tros- og livssynssamfunn (trossamfunnsloven) § 12 annet ledd. Opphevelsen av reglementet for Bispemøtet skjer av regeltekniske grunner med hjemmel i kirkeloven. Fastsettelsen av nye regler om innmelding i og utmelding i

Den norske kirke m.m. fastsettes med hjemmel i Den norske kirkes autonomi som trossamfunn.¹ Forslaget til endringer i regler for bruk av liturgiske klær fastsettes av Kirkemøtet med hjemmel i Kirkemøtets liturgimyndighet, slik den kommer til uttrykk i trossamfunnsloven § 12 første ledd.

2. Kirkerådets myndighet til å samtykke til å gjøre tilpasninger i bestemmelsene om kirkelig fellesråd – fjerning av tillegget om at Kirkerådet kan gjøre dette etter nærmere bestemmelser fastsatt av Kirkemøtet

2.1 Forslagene i høringsnotatet

I kirkeordningen § 8 fjerde ledd er følgende fastsatt:

I prosti hvor ikke alle sokn hører til samme kommune og i andre tilfeller der det ligger til rette for det, kan Kirkerådet *etter nærmere bestemmelser fastsatt av Kirkemøtet* samtykke til etablering av kirkelig fellesråd som omfatter flere kommuner. I kommuner med særlig mange sokn kan Kirkerådet *etter nærmere bestemmelser fastsatt av Kirkemøtet* også foreta andre tilpasninger av bestemmelsene om kirkelig fellesråd (*vår utheving*).

Kirkeordningen forutsetter altså at Kirkemøtet må gi nærmere bestemmelser før Kirkerådet kan treffe slike vedtak. Tilsvarende bestemmelser i kirkeloven § 5 tredje ledd slår fast at departementet kunne foreta tilpasninger om kirkelig fellesråd uten nærmere bestemmelser om dette.

Første punktum om samtykke til etablering av kirkelig fellesråd som omfatter flere kommuner, er en bestemmelse som har blitt benyttet i en del tilfeller. Det er derfor etablert forvaltningspraksis om hvordan slike saker skal behandles. Forsvarlig forvaltningspraksis tilsier blant annet at berørte instanser, inkludert de berørte kommunene, blir hørt før et vedtak treffes.

Kirkerådet er ikke kjent med at annet punktum om samtykke til å foreta andre tilpasninger av bestemmelsene om kirkelig fellesråd har blitt benyttet. Det kan i seg selv tilsi at det er unødvendig at Kirkemøtet fastsetter nærmere bestemmelser om slike eventuelle tilpasninger. Forarbeidene til bestemmelsen peker at det kan være aktuelt å benytte den «i forbindelse med sammensetningen av fellesråd i kommuner med særlig mange sokn, hvor antallet medlemmer av fellesrådet (...) vil kunne bli uforholdsmessig høyt» (Ot.prp. nr. 64 (1994–1995) side 52).

Kirkerådet anså det derfor i høringsnotatet som unødvendig at Kirkemøtet må fastsette nærmere bestemmelser om disse forholdene. For å forenkle kirkeordningen og omfang av regelverk, foreslo Kirkerådet derfor å oppheve formuleringene om «etter nærmere bestemmelser fastsatt av Kirkemøtet».

---

¹ Se trossamfunnsloven § 2 annet ledd.

2.2 Høringsinstansenes syn

Et flertall av høringsinstansene støttet forslaget om å ta ut bestemmelsene, i tråd med Kirkerådets forslag. KA presiserte:

KA støtter forslaget til endring i KO § 8 under forutsetning av at gjeldende praksis mht. forutgående involvering av lokalkirkelige organer og kommuner videreføres.

Enkelte høringsinstanser, *Storfjorden kyrkjelege fellesråd, Sør-Fron sokneråd med fellesrådsfunksjoner, Stange menighetsråd* og *Vaksdal kyrkjelege fellesråd*, gikk imot forslaget. Sør-Fron sokneråd uttalte:

Det er viktig at det ikke blir for stor avstand mellom kirken og administrasjonen for disse. Vi redde for nettopp det, dersom endringen i §8, fjerde ledd blir stående. Dette vil [vi] gå sterkt imot. Kirkerådet kan om de ser seg tjent med det, slå sammen fellesråd over kommunegrenser. Slike endringer må forankres lokalt og i samarbeid med gjeldende fellesråd. Kommunene støtter i dag godt opp om kirken i alle henseende. Vi tviler sterkt for om de økonomiske rammene vil bli like lett å få ut om de først skal sendes ut av kommunen for disponering av et mere sentralt fellesråd. Alle endringer må forankres i våre demokratisk valgte organ, noe annet vil bli en total overkjøring av lokalkirken. Å sentralisere organiseringen av kirkens arbeid kan medføre at vi har et dårligere utgangspunkt for bygging av folkekirken.

2.3 Kirkerådets vurderinger²

Kirkerådet viser til at flertallet av høringsinstansene støttet forslaget. Kirkerådet vil igjen understreke det som fremgår av høringsnotatet; uavhengig av om Kirkemøtet fastsetter nærmere regler eller ikke, vil forsvarlig forvaltningspraksis blant annet tilsi at berørte instanser, inkludert menighetsrådene og de berørte kommunene, blir hørt før et vedtak treffes. Når det heter at Kirkerådet kan samtykke til at det blir etablert kirkelige fellesråd på tvers av kommunegrenser, innebærer det at det først vil være aktuelt å gjøre dette i forbindelse med en søknad fra lokalkirkelige organer. I lys av høringen opprettholder Kirkerådet derfor forslaget til vedtak.

3. Virkningen av brudd på kirkeordningens bestemmelse om forvaltningsmessig taushetsplikt

3.1 Forslagene i høringsnotatet

I høringsnotatet ble det pekt på at fra 1. januar 2021 vil det ikke lenger være lovbestemt at forvaltningsloven skal gjelde for kirkelige organer, men den vil gjelde for kirkelige organer som følge av at Kirkemøtet har fastsatt det i kirkeordningen § 42 første ledd. Unntaket er der kirkelig fellesråd er gravplassmyndighet, hvor det er lovbestemt at gravplassmyndigheten skal følge forvaltningsloven.³ En konsekvens av dette er at brudd på *forvaltningsmessig* taushetsplikt ikke lenger vil kunne straffes i

² Siden dette er et saksdokument til Kirkemøtet, inneholder det forslag til Kirkerådets vurderinger til Kirkemøtet. Inntil Kirkerådet har behandlet dokumentet står vurderingene for direktørens regning.

³ Det følger av forvaltningsloven § 1 tredje punktum. Barne- og familiedepartementet har foreslått å tydeliggjøre dette i forslag til endring i gravplassloven i et høringsnotat av 2. juli 2021.

medhold av straffeloven §§ 209 og 210, med unntak av det som gjelder for gravplassforvaltningen. Den såkalte *kallsmessige* eller *yrkesmessige* taushetsplikten som prester i Den norske kirke og deres «hjelpere» har etter straffeloven § 211, videreføres.

For ansatte vil brudd på kirkeordningens bestemmelse om forvaltningsmessig taushetsplikt være tjenesteforsømmelse som kan følges opp med arbeidsrettslige sanksjoner. For kirkelige organer vil det i hovedsak ikke være noen sanksjonsmuligheter.⁴ Kirkerådet mente i høringsnotatet at det er viktig at Den norske kirke fortsatt sikrer at brudd på taushetsplikt vil få konsekvenser. Noe annet vil kunne svekke Den norske kirkes tillit i samfunnet og blant kirkemedlemmene.

Kirkerådet uttalte i høringsnotatet at det ikke anser det som tillitvekkende at rådsmedlemmer kan bryte kirkeordningens bestemmelse om forvaltningsmessig taushetsplikt, uten at det vil kunne få konsekvenser for disse medlemmene. Det ble derfor i høringsnotatet foreslått en endring i kirkeordningens § 10 som åpner opp for at et rådsmedlem som bryter taushetsplikten vil kunne bli fratatt rådsvervet, slik at denne type brudd på taushetsplikt kan få konsekvenser. Det ble foreslått at det er rådet selv som kan frata vedkommende vervet.

Fordi et vedtak om å frata et demokratisk valgt medlem et tillitsverv er inngripende, mente Kirkerådet i høringsnotatet at det bør etableres en klageadgang for slike vedtak. Også et vedtak om ikke å frata et rådsmedlem som har brutt taushetsplikten vervet, bør kunne påklages. Videre er det slik at selv om kirkeordningen § 10 i utgangspunktet omtaler menighetsrådsmedlemmer, er bestemmelsen gjort gjeldende for bispedømmeråd og Kirkerådet også, jf. §§ 24 tredje ledd og 29 annet ledd. Siden endringen får konsekvenser for menighetsråd, kirkelig fellesråd, bispedømmeråd og Kirkerådet, tilsier det at klageinstans bør være Den norske kirkes klagenemnd. Det er også begrunnet i at klagenemnda etter sin sammensetning har betydelig juridisk og teologisk kompetanse, noe som gjør det til et velegnet klageorgan for slike saker.

Kirkerådet foreslo følgende nye bestemmelse som et nytt fjerde ledd i kirkeordningen § 10:

Hvis det kan legges til grunn at et menighetsrådsmedlem har brutt taushetsplikten etter kirkeordningen § 42 første ledd, kan menighetsrådet selv vedta at vedkommende skal tre ut av rådet. Menighetsrådets vedtak kan påklages til Den norske kirkes klagenemnd.

Når det ble foreslått en formulering om at «det kan legges til grunn at et rådsmedlem» har opptrådt i strid med bestemmelsen, innebærer forslaget at rådet i sitt vedtak må konstatere en sannsynlighetsovervekt for at rådsmedlemmet har brutt taushetsplikten.

3.2 Høringsinstansenes syn

Et stort flertall av høringsinstansene (75 prosent) ga tilslutning til forslaget. Det var imidlertid noen høringsinstanser som fremmet nærmere merknader og presiseringer

---

⁴ Unntaket er igjen for gravplassmyndigheten: Fellesrådsmedlemmer og menighetsrådsmedlemmer i ettsoknsråd som bryter taushetsplikt i forbindelse med gravplassforvaltningen vil kunne straffes etter straffeloven §§ 209 og 210.

til bestemmelsene. Videre var det noen høringsinstanser som gikk imot forslaget, foreslo justeringer eller foreslo å utsette forslaget.

Nidaros bispedømmeråd uttalte:

Nidaros bispedømmeråd slutter seg også til behovet for regelfestede sanksjonsmuligheter ved brudd på trossamfunnslovens § 6. Nidaros bispedømmeråd stiller imidlertid spørsmål ved to forhold i etableringen av slike regler. For det første mener Nidaros bispedømmeråd at § 10, etter innskrivingen av slike regler, blir i overkant omfattende. Regelen dekker etter dette svært ulike former for uttreden fra menighetsrådet, og siden forslagene til endring nå er basert på uønskede og ulovlige forhold, anser rådet at disse sanksjonsreglene kanskje kunne vært skilt ut i en egen paragraf (eller kapittel). Det er også uheldig at alle disse i foreslått form nå er lagt under paragrafer som omtaler menighetsrådets virksomhet (tittel på § 10 er Uttreden av menighetsrådet i valgperioden). Siden reglene også har virkning overfor bispedømmeråd (§ 24 tredje avsnitt) og Kirkerådet (§ 29 andre avsnitt) og dessuten indirekte gjelder for fellesrådets virksomhet, ville det kanskje være både redaksjonelt og pedagogisk hensiktsmessig å skille ut slike bestemmelser i egen paragraf eller kapittel i kirkeordningen.

Bispedømmerådet er også usikker på om formuleringen om at «det legges til grunn at» med tanke på vurderingen av bruddet i regelforslaget, er godt. Sannsynlighetsovervekt er et krevende stykke juridisk skjønnsarbeid, og det er også uklart hvor sterk denne sannsynlighetsovervekten skal være. 51% mot 49% synes som utilstrekkelig for å legge noe til grunn. Det er også usikkert om de kirkelige organer besitter tilstrekkelig kompetanse til å vurdere sannsynlighetsovervekten i slike tilfeller, og dermed er kanskje ikke rettsikkerheten godt nok ivaretatt, tross klageadgangen som følger av en slik beslutning. Et vedtak om å bli fratatt rådvervet vil være stigmatiserende uavhengig av hvorvidt en eventuell klage tas til følge eller ikke. Eventuelle sanksjonsvedtak kan uansett prøves for klagemennd med «betydelig juridisk kompetanse» og man må forutsette at rettsikkerhetsprinsippet om sannsynlighetsovervekt vil praktiseres der og over tid skape forvaltningsmessige tendenser eller presedens på hvordan denne sannsynlighetsovervekten skal oppfattes og praktiseres. Nidaros bispedømmeråd foreslår derfor at formuleringen «det kan legges til grunn» strykes fra forslaget til nytt fjerde ledd i kirkeordningens § 10.

KA uttalte:

KA er enig i behovet for å understreke alvoret når rådsmedlemmer bryter taushetsplikten for informasjon de får som rådsmedlemmer. KA vil likevel fraråde at Kirkemøtet i 2021 vedtar en slik bestemmelse på grunnlag av det høringsnotatet som nå foreligger. Vi mener denne saken reiser flere prinsipielle spørsmål om bl.a. hvordan Den norske kirke skal håndheve brudd på eget regelverk som ikke er tilstrekkelig drøftet i høringsnotatet. Vi vil her peke på følgende forhold:

- a) Høringsdokumentet legger til grunn at selv om det ikke lenger er lovbestemt at Den norske kirke er omfattet av forvaltningsloven, så vil denne loven «gjelde for kirkelige organer som følge av at Kirkemøtet har fastsatt det i kirkeordningen § 42 første ledd» (høringsnotatet s.3)

KA oppfatter dette som en upresis gjengivelse av den rettslige situasjon som vil inntre fra 1.1.21 og viser til Prop. 130 L (2018–2019) (...)

Utformingen av § 42 i kirkeordningen bør etter KAs oppfatning endres i lys av de presiseringer som her er gjort fra departementets side. Ettersom regler om saksbehandling, taushetsplikt mv fra 1.januar 2021 ikke lenger vil være gitt av staten i lov, men i regelverk fastsatt av Kirkemøtet, bør det aktuelle lovverk gjennomgås konkret med sikte på nødvendig tilpasning og eventuelt også forenkling. Selv om mye av det aktuelle regelverk vil kunne videreføres, vil det åpenbart også være elementer i dette som ikke lenger vil passe fullt ut. Det vil særlig gjelde tredje parts interesser og rettigheter vis a vis Den norske kirke. Disse spørsmålene bør etter vår vurdering utredes bredere før behandling på Kirkemøtet.

- b) Det er en lang tradisjon i Norge for at det er sterk beskyttelse mot at folkevalgte representanter skal kunne suspenderes fra sine verv. Ombudsplikten er dypt demokratisk forankret. Den norske kirkes nye status gjennom trossamfunnsloven fra 2021 gir samtidig grunnlag for at det kan fastsettes andre ordninger for suspensjon enn det som gjelder offentlig virksomhet. Forslaget til ny bestemmelse i kirkeordningen § 10 om uttreden av rådet innebærer forslag om en ny praksis, da grunnlaget for uttreden ikke baserer seg på siktelse eller tiltale for bestemte lovbrudd, men på påstand om brudd på trossamfunnets eget regelverk.
- c) Forslaget reiser etter vår vurdering flere grunnleggende spørsmål både knyttet til både hva som skal være grunnlaget for suspensjon, beviskrav for suspensjon, hvem som kan vedta suspensjon av rådsmedlemmer, og hvilken prosess for bevisvurdering som forutsettes. Vi deler vurderingen av at brudd på taushetsplikt er et alvorlig brudd på tilliten, men finner ikke at høringsnotatet gir en tilstrekkelig prinsipiell basis for den konklusjon som foreslås. Det er f.eks. utfordrende at rådsorganene skal kunne gjøre vedtak om uttreden på grunnlag av det rettslige begrepet «sannsynlighetsovervekt». Vi viser her [sic.] til at det er strengere beviskrav når noen skal dømmes for brudd på forvaltningslovens bestemmelser om taushetsplikt i det ordinære rettsvesenet.

Vi anbefaler derfor at spørsmålet om sanksjoner og uttreden for kirkelige rådsmedlemmer må gis en bredere og mer prinsipiell vurdering. Forslaget innebærer at bestemmelsen gjelder menighetsråd, bispedømmeråd og Kirkerådet, det bør vurderes tilsvarende bestemmelse for fellesrådets virksomhet, da dette er et organ som i stor grad får tilgang til informasjon som omfattes av bestemmelser om taushetsplikt. En slik utredning bør også vurdere bl.a. grunnlaget for vedtak om uttreden for kommunalt valgt medlem i fellesråd og for prester som utpekt som medlem i menighetsråd og kirkelig fellesråd.

Vi vil også peke på at bestemmelsene i § 33 i kirkeordningen om klagenemndas oppgaver i utgangspunktet regulerer forhold internt i rettssubjektet Den norske kirke. Forslaget som nå fremmes innebærer at klagenemnda vil få et utvidet mandat i saksforhold som angår valgte medlemmer i soknets organer. Det aktualiserer bl.a. spørsmål knyttet til hvorvidt det vil foreligge nødvendig behandlingsgrunnlag for utlevering av sensitive person-opplysninger. Vi viser her til en avgjørelse i 2020 fra forvaltningsretten i Stockholm som kan ha

relevans for dette spørsmålet. og ber om at disse spørsmålene også må vurderes grundigere.

For å øke bevisstheten om rådsmedlemmers taushetsplikt, vil KA uansett anbefale at det innføres som rutine at rådsmedlemmer i Den norske kirke signerer en taushetserklæring.

3.3 Kirkerådets vurderinger

Kirkerådet viser til at det var bred oppslutning i høringen om forslaget. Noen av høringsinnspillene reiser imidlertid enkelte spørsmål som det er grunn til å vurdere nærmere.

Innledningsvis vil Kirkerådet peke på at det som en oppfølging av arbeidet med ny kirkelig organisering er lagt opp til en utredningsprosess med sikte på å gjøre flere endringer i kirkeordningen. I den forbindelse vil det kunne være aktuelt å foreta en nærmere vurdering og tilpasning av forvaltningslovens bestemmelser. Spørsmål om endringer i regelstrukturen, f.eks. med tanke på flytting av bestemmelsen til et eget kapittel, vil også kunne vurderes nærmere i den sammenheng. I denne omgang avgrenser forslaget seg til å etablere sanksjonsmyndigheter for brudd begått av rådsmedlemmer på kirkeordningens bestemmelser om forvaltningsmessig taushetsplikt.

Når det gjelder forslaget om å utsette behandlingen av spørsmålet til 2022, viser Kirkerådet til at Kirkemøtet 2021 ble flyttet fra april til november 2021. Det har gitt saken noe mer tid til å foreta nærmere vurderinger av spørsmålene fra høringen høsten 2020.

Et spørsmål dreier seg om hvorvidt det er tilstrekkelig med en konstatering av sannsynlighetsovervekt, ved at det «legges til grunn at» et medlem har brutt taushetsplikten, for å frata de demokratiske valgte rådsmedlemmene deres verv. Kirkerådet har etter en nærmere vurdering kommet til at det bør legges til grunn et skjerpet beviskrav, dvs. et krav om klar/kvalifisert sannsynlighetsovervekt. Kirkerådet viser i den sammenheng til at selv om det mest sannsynlige faktum (alminnelig sannsynlighetsovervekt) som hovedregel legges til grunn ved bevisvurdering i sivile saker, har det vært lagt til grunn et skjerpet beviskrav i sivile saker for faktiske omstendigheter som innebærer at en part har opptrådt sterkt klanderverdig, eller som av andre grunner vil være særlig belastende.⁵ Dette kan ses på som en videreføring av det strafferettslige prinsippet om at tvilen skal komme tiltalte til gode. Kirkerådet foreslår derfor å presisere at menighetsrådet selv vil kunne vedta at et menighetsrådsmedlem skal tre ut av rådet hvis menighetsrådsmedlemmet har brutt taushetsplikten etter kirkeordningen § 42 første ledd. Det er da ment at det må foreligge en kvalifisert sannsynlighetsovervekt for at rådsmedlemmet har brutt taushetsplikten.

Når det står «menighetsrådet selv» i forslaget til bestemmelse, innebærer det at det at beslutningen ikke kan delegeres til andre enn menighetsrådet.

I enkelte tilfeller vil rådsmedlemmer også være underlagt lovbestemt taushetsplikt. Det gjelder særlig knyttet til taushetsbelagte opplysninger rådsmedlemmene vil

---

⁵ Se NOU 2001: 32 side 459 og førstvoterendes gjennomgang i HR-2016-2579-A avsnittene 33 til 42

kunne få som en del av et ettsoknsråd eller fellesrådets gravplassforvaltning.⁶ Brudd på den lovbestemte taushetsplikten vil kunne medføre straffesanksjoner etter straffeloven § 209, og dermed rammes av kirkeordningen § 10 tredje ledd.

I høringen ble det av enkelte påpekt at bestemmelsene i kirkeordningen § 33 om klagenemndas oppgaver, slik de lyder i dag, i utgangspunktet regulerer forhold internt i rettssubjektet Den norske kirke. Nå er det riktignok slik at klagenemnda avgjør klager på fratakelse av presterettigheter etter kirkeordningen § 39 tredje ledd, noe klagenemnda gjør på vegne av hele trossamfunnet, uavhengig av om prestene er tilsatt i det ene eller det andre rettssubjektet. Forslaget fra Kirkerådet vil likevel innebære at klagenemnda får et utvidet mandat i saksforhold som angår valgte medlemmer i soknets organer. Den nye trossamfunnsloven gir Kirkemøtet en vid myndighet til å organisere kirkens organer og fordele oppgaver. Kirkerådet legger i tråd med Müller-Nilsen-utvalgets vurdering i utredningen *Samhandling i en selvstendig folkekirke – ny kirkelig organisering* til grunn at Kirkemøtet i kraft av sin organiseringskompetanse vil kunne fastsette at et kirkelig organ skal være et organ for soknet i en type saker, og et organ for rettssubjektet Den norske kirke, i andre type saker; se blant annet utredningens avsnitt 7.4.2.

Kirkerådet foreslår etter dette følgende bestemmelse som et nytt fjerde ledd i § 10:

Hvis et menighetsrådsmedlem har brutt taushetsplikten etter kirkeordningen § 42 første ledd, kan menighetsrådet selv vedta at vedkommende skal tre ut av rådet. Menighetsrådets vedtak kan påklages til Den norske kirkes klagenemnd.

4. Virkningen av brudd på trossamfunnsloven § 6

4.1 Forslagene i høringsnotatet

Trossamfunnsloven § 6 inneholder bestemmelser om statens grunnlag for å nekte eller avkorte tilskudd til tros- og livssynssamfunn når samfunnet, eller enkeltpersoner som opptrer på vegne av samfunnet,

«utøver vold eller tvang, fremsetter trusler, krenker barns rettigheter, bryter lovbestemte diskrimineringsforbud eller på andre måter alvorlig krenker andres rettigheter og friheter».

Bestemmelsen er også gjort gjeldende for Den norske kirke, jf. trossamfunnsloven § 14 femte ledd.

Om kirkelig ansatte bryter trossamfunnsloven § 6, kan det følges opp av kirkelige arbeidsgiverorganer med arbeidsrettslige reaksjoner. Når det gjelder rådsmedlemmer er muligheten til å følge opp med sanksjoner begrenset, ut over det som følger av kirkeordningen § 10 tredje ledd om suspensjon og fratredelse ved siktelse, tiltale eller dom for visse straffebud. Det kan tenkes at for eksempel en menighetsrådsleder bryter trossamfunnsloven § 6.

Kirkerådet mener det i et slikt tilfelle bør være mulig å følge dette opp med sanksjoner. Kirkerådet foreslo derfor i høringsnotatet å endre kirkeordningen § 10 for å åpne opp for at Kirkerådet kan treffe vedtak om å frata rådsmedlemmer vervet.

---

⁶ Se forslag til endring i gravplasslova om taushetsplikt, jf. Barne- og familiedepartementets høringsnotat 2. juli 2021 med forslag til endringer i gravplasslova og gravplassforskrifta.

Kirkerådet foreslo i høringsnotatet at vilkåret for å treffe et slikt vedtak er at det kunne legges til grunn at et rådsmedlem i tilknytning til et verv for menighetsråd eller kirkelig fellesråd har brutt trossamfunnsloven § 6. Videre foreslo Kirkerådet i høringsnotatet at Kirkerådet også bør kunne midlertidig suspendere vedkommende rådsmedlem fra vervet inntil saken om å vurdere om det er grunnlag for å frata vedkommende vervet, er avgjort.

Til forskjell fra andre tilfeller hvor rådet gjør vedtak om at et medlem må tre ut av rådet - for eksempel etter dom i § 10 tredje ledd, og i forslaget til nytt § 10 fjerde ledd (se avsnitt 3) - er det her foreslått at det er Kirkerådet, og ikke menighetsrådet selv, som treffer vedtak om å frata vedkommende medlem vervet. Det er flere grunner til det. For det første har det sammenheng med at det er Kirkerådet som er ansvarlig for forvaltningen av det statlige tilskuddet og står for kontakten og oppfølgingen med departementet i saker hvor det eventuelt skulle oppstå grunnlag for å nekte statstilskuddet til Den norske kirke. For det andre kan det tenkes en situasjon hvor det er et menighetsråd, eller et flertall i menighetsrådet, som for eksempel gjør vedtak om å bryte et lovbestemt diskrimineringsforbud eller på annen måte opptrer i strid med bestemmelsen. I så tilfelle er det nødvendig at et organ på et annet nivå kan tre inn og treffe et vedtak om fratredelse. Videre er det et hensyn at selv om kirkeordningen § 10 i utgangspunktet omtaler menighetsrådsmedlemmer, er bestemmelsen også gjort gjeldende for bispedømmeråd og Kirkerådet, jf. §§ 24 tredje ledd og 29 annet ledd. Det tilsier at det ikke vil være naturlig å la biskopen treffe et slikt vedtak.

Fordi et vedtak om å frata et demokratisk valgt medlem et tillitsverv er inngripende, mente Kirkerådet i høringsnotatet at det bør etableres en klageadgang for et slikt eventuelt vedtak. Kirkerådet foreslo at Den norske kirkes klagenemnd bør være klageinstans, ut fra samme begrunnelse som i pkt. 3. Forvaltningslovens bestemmelser om enkeltvedtak, herunder kravet til at saken er opplyst, forhåndsvarsel, klageprosedyrer mv., skal anvendes på Kirkerådets vedtak. Dette følger av at vedtaket er bestemmende for rådsmedlemmets rettigheter og plikter, jf. kirkeordningen § 42 første ledd sammenholdt med forvaltningsloven § 2.

Kirkerådet foreslo i høringsnotatet følgende bestemmelse i nytt fjerde ledd § 10:

Hvis det kan legges til grunn at et rådsmedlem i tilknytning til utøvelse av tjeneste eller et verv for menighetsråd eller kirkelig fellesråd har utøvet vold eller tvang, fremsatt trusler, krenket barns rettigheter, brutt lovbestemte diskrimineringsforbud eller på andre måter alvorlig krenket andres rettigheter og friheter, kan Kirkerådet treffe vedtak om å frata medlemmet vervet. Kirkerådet kan også treffe vedtak om å suspendere medlemmet fra vervet inntil saken etter første punktum er avgjort. Kirkerådets vedtak etter første og annet punktum kan påklages til Den norske kirkes klagenemnd.

Forslaget innebar at Kirkerådet i sitt vedtak må konstatere en sannsynlighetsovervekt for at rådsmedlemmet har opptrådt i strid med bestemmelsen.

I lys av forslaget om at Den norske kirkes klagenemnd skal være klageorgan etter forslagene i punkt 3 og 4, ble det av pedagogiske grunner foreslått at denne oppgaven tas med i opplistingen over Den norske kirkes klagenemnds oppgaver i kirkeordningen § 33 ved en endring av første ledd bokstav a:

Klagenemnda

- a) avgjør klager etter kirkeordningen § 10 fjerde og femte ledd og § 39 tredje ledd,
- b) avgjør klager på vedtak om oppsigelse, suspensjon og avskjed i de saker der det er bestemt av Kirkemøtet,
- c) treffer vedtak om oppsigelse, suspensjon og avskjed av biskop,
- d) avgjør klager på Kirkerådets vedtak om avslag på innsynskrav etter offentleglova og
- e) utfører for øvrig de oppgaver den er pålagt av Kirkemøtet.

4.2 Høringsinstansenes syn

Et stort flertall (66,67 prosent) av høringsinstansene ga tilslutning til eller hadde ingen merknader til forslaget.

KA uttalte:

Det vil representere en helt ny praksis i Den norske kirke at et kirkelig organ kan frata ett eller flere rådsmedlemmer sitt demokratisk valgte tillitsverv på bakgrunn av en skjønnsmessig vurdering av forhold knyttet til bl.a. vold, trusler, diskriminering og krenking av rettigheter. KA vil peke på at det også i dette forslaget foreslås etablert et svært inngripende tiltak i et kirkedemokrati, og bestemmelsen angår saksfelt der det skal bedømmes forhold som både rettslig, faglig og teologisk er krevende og omstridt. I tillegg innebærer forslaget at et organ for rettssubjektet Den norske kirke skal kunne frata en person et verv som er gitt vedkommende gjennom lokalt valg (...).

Det framgår heller ikke tydelig i hvilke situasjoner Kirkerådet skal kunne anvende denne bestemmelsen. (...)

Utsettelse til 2022

KA vil ikke avvise grunnlaget for en bestemmelse som gir grunnlag for å frata vervet for rådsmedlemmer som i tilknytning til vervet har brutt § 6 i trossamfunnsloven. Saken reiser imidlertid flere prinsipielle og rettslige spørsmål som i for liten grad blir drøftet. Vi anbefaler derfor at behandlingen av § 10 nytt femte ledd, i likhet med forslaget til nytt fjerde ledd, utsettes til de aktuelle spørsmål er gitt en bredere og mer prinsipiell vurdering. En slik utredning bør søke å avklare mer utfyllende om grunnlaget for - og prosedyrer - hvis det skulle oppstå en sak om å nekte eller avkorte tilskuddet til Den norske kirke. Det bør også avklares om kommuner kan nekte eller avkorte tilskuddet til kirkelig fellesråd på grunnlag av § 6 i trossamfunnsloven, eller om det kun er staten som kan ramme statstilskuddet til Den norske kirke. Det bør også utredes om vedkommende som har brutt bestemmelsene i trossamfunnsloven og forårsaker kutt i tilskudd skal kunne bli erstatningsansvarlig ovenfor Den norske kirke.

Bønnelista uttalte:

Trossamfunnsloven beveger seg på dette punkt nær en begrensning av trosfriheten. Ut fra bibelens lære er det viktig at Kirken kan stå opp for dens moralske prinsipper. Vi må kjempe for at det innenfor trossamfunn er anledning til å forkynne at noe er rett eller galt, og forvalte mellommenneskelige forhold i henhold til trosgrunnlaget, i vårt tilfelle

Bibelen. Med et multikulturelt og areligiøst samfunn vil dette i enkelte tilfeller bryte med samfunnsnormer. Kirken skal være opptatt av å ivareta mennesker, men det er ikke det samme som at Kirken skal stå bak eller godkjenne alle handlinger, eller ståsted for hverken ansatte eller frivillige.

I et seksualfiksert samfunn har en løsrevet seksualiteten fra det Gud skapte den til. Kirken må f.eks kunne stille krav til samliv, da bibelen er tydelig på to varianter, ekteskap mellom mann og kvinne, og enslig stand. Alt annet vil undergrave det reformatorisk prinsipp om at læren skal bygge på skriften alene og at skriften skal være sin egen fortolker. Vi må derfor i vår kommunikasjon med lovgiver være tydelig på at de har gitt oss et evangelisk luthersk grunnlag, og at vi må vurdere diskriminering ut fra dette. Likeverd er et bibelsk begrep, det er derimot ikke likestilling. Likeens er nestekjærlighet, å gi livet for brødrene, et bibelsk begrep, mens solidaritet ikke er det. Som siste eksempel er forvalteransvar for jorden en bibelsk tanke, mens miljøvern ikke er det. Kirken må ha anledning til å finne rett plass for alle, i tråd med evnet og vilje til å søke bibelens rettledning uten at det skal kalles diskriminering. Dette mener vi ikke kommer tydelig frem i forslaget.

Når dette er sagt, er det viktig å påpeke at hverken vold, trusler, tvang eller krenkelser er berettiget. At mennesker føler seg krenket nå Guds ord forkynnes og at det skaper splittelse, det er etter Bønnelista oppfatning noe Jesus klart har forutsagt.

4.3 Kirkerådets vurderinger

Kirkerådet viser til at et stort flertall av høringsinstansene ga tilslutning til eller hadde ingen merknader til forslaget. Det har imidlertid kommet inn noen merknader som tilsier noen nærmere vurderinger.

Hvis et rådsmedlem bryter trossamfunnsloven § 6 på en måte som gir tilskuddsmyndigheten grunnlag for å nekte eller avkorte tilskuddet til Den norske kirke, er dette svært alvorlig. Derfor mener Kirkerådet at trossamfunnet må kunne treffe tiltak for å tydeliggjøre at Den norske kirke ikke aksepterer at noen som opptrer på vegne av kirken utøver vold eller tvang, fremsetter trusler, krenker barns rettigheter, bryter lovbestemte diskrimineringsforbud eller på andre måter alvorlig krenker andres rettigheter og friheter. Trossamfunnsforskriften § 11 viser til at

«I vurderingen av om forhold nevnt i første ledd bokstav a–e, skal lede til at tros- eller livssynssamfunnet nektes tilskudd, skal det særlig legges vekt på tiltak samfunnet har satt i verk for å forhindre slike forhold. Det skal også legges vekt på hvor alvorlig forholdet er og om det fremstår som forsettlig.»

Kirkerådet anser at en slik bestemmelse i kirkeordningen nettopp vil være et ledd i de tiltak som settes i verk for å forhindre slike forhold. Det legges til grunn at bestemmelsen først og fremst vil virke preventivt.

Kirkerådet vil for ordens skyld peke på at trossamfunnslovens henvisning til brudd på lovbestemte diskrimineringsforbud, må ses i sammenheng med at likestillings- og diskrimineringsloven åpner for at trossamfunn på visse vilkår kan foreta en lovlig forskjellsbehandling. Dette omfatter blant annet å forutsette medlemskap for prester og vigslede i Den norske kirke, uten at dette medfører brudd på lovfestede diskrimineringsforbud.

I høringen har det blitt trukket frem at det bør tydeliggjøres i hvilke tilfeller Kirkerådet vil kunne treffe slikt vedtak, da vurderinger av om det har blitt utført vold, trusler, diskriminering og krenking av rettigheter vil være skjønnsmessig. Kirkerådet har fulgt dette opp ved å tydeliggjøre at det for at Kirkerådet skal kunne treffe et slikt vedtak, skal være et vilkår at tilsynsmyndigheten har kommet frem til at et rådsmedlem i tilknytning til utøvelse av tjeneste eller et verv for menighetsråd eller kirkelig fellesråd har opptrådt som beskrevet i trossamfunnsloven § 6. Kirkerådet vil etter forslaget også kunne treffe vedtak om å suspendere medlemmet frem til tilsynsmyndigheten har avgjort saken.

KA stiller spørsmål ved om kommuner kan vedta å nekte eller avkorte tilskudd til Den norske kirke, eller om det kun er staten som vil kunne gjøre dette for statstilskuddet. Kirkerådet vil vise til at trossamfunnsloven § 8 legger ansvaret for å treffe vedtak i alle saker etter trossamfunnsloven kapittel 2 til departementet, som igjen har delegert deler av myndigheten sin til Statsforvalteren. Det er imidlertid departementet, og ikke Statsforvalteren, som eventuelt må ta stilling til et grunnlag for å kreve tilbakebetaling fra Den norske kirke.⁷ Dette innebærer at Kirkerådet legger til grunn at kommunen ikke vil kunne treffe vedtak om nekting eller avkortning av tilskudd til Den norske kirke lokalt, da trossamfunnsloven § 6 ikke gir kommunen hjemmel til dette.

Kirkerådet foreslår å benytte begrepet *tilsynsmyndigheten* selv om det er klart at det er departementet med ansvar for tros- og livssynsspørsmål, som er det rette organet i dette tilfellet. Dette er for å understreke at det er departementet som tilsynsmyndighet, og ikke som sekretariat for politisk ledelse, som utøver tilsynsmyndigheten.

Kirkerådet foreslår etter dette i et nytt femte ledd i kirkeordningen § 10:

Hvis tilsynsmyndigheten har kommet til at et rådsmedlem i tilknytning til utøvelse av tjeneste eller et verv for menighetsråd eller kirkelig fellesråd har utøvet vold eller tvang, fremsatt trusler, krenket barns rettigheter, brutt lovbestemte diskrimineringsforbud eller på andre måter alvorlig krenket andres rettigheter og friheter, kan Kirkerådet treffe vedtak om å frata medlemmet vervet. Kirkerådet kan også treffe vedtak om å suspendere medlemmet fra vervet inntil en sak etter første punktum er avgjort. Kirkerådets vedtak etter første og annet punktum kan påklages til Den norske kirkes klagemnd.

5. Fjerning av bestemmelsene i kirkeordningen om Kirkemøtets myndighet til å gi økonomiregler for soknets organer

5.1 Forslagene i høringsnotatet

Etter lovforslaget som var kjent ved Kirkemøtet i 2019, var det forventet at det ville bli opp til Kirkemøtet å fastsette «regler om budsjettordning, regnskapsføring og revisjon» for soknets økonomiforvaltning. Dette ble derfor tatt inn i kirkeordningen §§ 12 og 17. Den endelige trossamfunnsloven fastsetter imidlertid at det er departementet som gjør dette, jf. § 14 sjette ledd. Et forslag til forskrift om

---

⁷ Se Barne- og familiedepartementets høringsnotat 27. mai 2020 med forslag til forskrifter til trossamfunnsloven side 50.

økonomiforvaltning i sokn i Den norske kirke var på tidspunktet for Kirkerådets høring, sendt på høring fra Barne- og familiedepartementet. Denne inneholder regler om budsjettordning, regnskapsføring og revisjon. Dette gjør at bestemmelsene i kirkeordningen blir misvisende, og Kirkerådet foreslo i høringsnotatet at disse oppheves.

Departementet har i Prop. 130 L (2018–2019) lagt til grunn at det på lengre sikt «neppe [er] formålstjenlig, og i alle fall ikke prinsipielt riktig, at departementet fastsetter særlige forskrifter om regnskapsføring i soknet» (side 233). I den nevnte høringen har departementet også utarbeidet et forslag til en forskrift til en neste etappe, hvor en del av reglene bør fastsettes av Kirkemøtet og en del bør fastsettes av departementet. En opphevelse av bestemmelsene i kirkeordningen er ikke til hinder for at Kirkemøtet i fremtiden vil kunne fastsette slike regler.

Kirkerådet foreslo i høringsnotatet å oppheve kirkeordningen § 12 tredje ledd annet punktum og § 17 fjerde ledd annet punktum.

5.2 Høringsinstansenes syn

Det var bred støtte i høringen til forslagene i høringsnotatet.

5.3 Kirkerådets vurderinger

Kirkerådet opprettholder forslaget sitt.

6. Tilpasning av økonomibestemmelser for bispedømmerådet – kirkeordningen § 18

6.1 Bakgrunn

Sommeren 2020 sendte Barne- og familiedepartementet et forslag til en ny forskrift om økonomiforvaltning i sokn i Den norske kirke på høring. I forskriftsutkastet ble det overlatt til Kirkemøtet å bestemme at et organ i Den norske kirke skal orienteres i de tilfeller et organ for soknet på kommunenivå (kirkelig fellesråd eller menighetsråd i ettsoknskommuner) får økonomiske problemer. Organet som Kirkemøtet utpekte, skulle etter utkastet motta melding om det er fastsatt vedtak om utsatt inndekning, om det ikke avgis en positiv uttalelse om godkjenning av regnskapet eller om det ikke er avlagt regnskap innen 1. juli i året etter regnskapsåret.

Kirkemøtet 2020 vedtok et nytt fjerde ledd i kirkeordningen § 18 som lød som følger:

I medhold av forskrift om økonomiforvaltningen i sokn i Den norske kirke skal bispedømmerådet

- a) motta melding fra kirkelig fellesråd om utsatt inndekning i organet i henhold til forskriftens § 17 syvende ledd siste punktum,
- b) motta kopi av revisjonsberetning fra revisor dersom revisor ikke avgir positiv uttalelse om godkjenning av regnskapet i organ for soknet, jf. forskriftens § 18 tredje ledd annet punktum og

- c) motta innberetning fra revisor dersom det i organ for soknet ikke er avlagt regnskap innen 1. juli i året etter regnskapsåret, jf. forskriftens § 18 fjerde ledd.

Fordi forskriften var ventet fastsatt i etterkant av Kirkemøtet, vedtok Kirkemøtet å gi Kirkerådet myndighet til å vedta de nødvendige tilpasninger i kirkeordningen § 18 nytt fjerde ledd dersom den vedtatte forskriften ga behov for det. Disse eventuelle tilpasninger ville gjelde frem til Kirkemøtet har behandlet spørsmålet.

Barne- og familiedepartementet fastsatte ny [forskrift 8. desember 2020](#). I denne ble de aktuelle bestemmelsene noe endret. I den endelige forskriften er § 18 tredje ledd formulert noe annerledes enn i forskriftsutkastet:

Hvis revisor mener at årsregnskapet eller årsberetningen ikke bør vedtas slik de foreligger, skal dette angis særskilt. Hvis revisor i revisjonsberetningen konkluderer negativt eller ikke har tilstrekkelig grunnlag for å konkludere, skal kopi av revisjonsberetningen sendes det organet i Den norske kirke som Kirkemøtet bestemmer. Dette organet kan oppnevne et utvalg på tre medlemmer til å vurdere tiltak. Utvalgets medlemmer kan ikke være valgte eller oppnevnte medlemmer av vedkommende organ for soknet.

Det er derfor behov for å gjøre en mindre endring i § 18 tredje ledd bokstav b. Det er ikke gjort endringer i bestemmelsene som refereres til i bokstav a eller c.

Siden de aktuelle bestemmelsene er relatert til regnskapsavleggelse og revisjon, vil det først være nødvendig at reglene er på plass til i etterkant av regnskapsåret 2021, det første regnskapsåret den nye forskriften gjelder for. Det ble derfor vurdert som tilstrekkelig at Kirkemøtet vedtok endringer i 2021, framfor at Kirkerådet skulle vedta noen midlertidige regler i tråd med fullmakten fra Kirkemøtet i 2020.

6.2 Kirkerådets vurderinger

Kirkemøtet vedtok i 2020 en formulering hvor det sto at bispedømmerrådet skal «a) motta kopi av revisjonsberetning fra revisor dersom revisor ikke avgir positiv uttalelse om godkjenning av regnskapet i organ for soknet». Den endelige forskriften fikk en noe annen ordlyd: «Hvis revisor i revisjonsberetningen konkluderer negativt eller ikke har tilstrekkelig grunnlag for å konkludere, skal kopi av revisjonsberetningen sendes» organet Kirkemøtet bestemmer (bispedømmerrådet). Kirkerådet foreslår derfor å justere § 18 tredje ledd bokstav b for å samsvare med forskriftens ordlyd.

Kirkerådet foreslår etter dette at kirkeordningen § 18 tredje ledd bokstav b skal lyde:

b. motta kopi av revisjonsberetning fra revisor *hvis revisor i revisjonsberetningen konkluderer negativt eller ikke har tilstrekkelig grunnlag for å konkludere* om godkjenning av regnskapet i organ for soknet, jf. forskriftens § 18 tredje ledd annet punktum og

7. Reglene om innmelding og utmelding – endring av reglenes rettslige status samt tillegg om registrering og avregistrering av tilhørige

7.1 Forslagene i høringsnotatet

De reglene som gjelder for innmelding og utmelding av Den norske kirke ble i sin tid fastsatt i en forskrift med hjemmel i kirkeloven. Etter ny trossamfunnslov vil bestemmelser om innmelding og utmelding av Den norske kirke bli fastsatt av kirken selv som et internt regelverk på ulovfestet grunnlag. Dette følger av trossamfunnsloven § 2 annet ledd. Reglene må derfor oppheves som forskrift og erstattes av et nytt regelverk med en ny rettslig forankring.

Kirkeordningen § 4 femte ledd slår fast at Kirkemøtet fastsetter nærmere regler om framgangsmåte for inn- og utmelding samt for registrering av tilhørighet i Den norske kirke.

Per 1. januar 2021 er det ingen regler om registrering av tilhørige. Kirkerådet har lagt til grunn at framgangsmåten for registrering av tilhørige etter kirkeordningen, fortsatt vil følge prosedyren som var beskrevet i kirkeloven § 3 nr. 8, inntil Kirkemøtet får anledning til å gi nye regler. Dette innebærer at melding om tilhørighet skjer ved personlig eller skriftlig henvendelse til kirkebokføreren på barnets bosted, hvorpå den som mottar henvendelse etter reglene foran, skal påse at kirkeordningens vilkår er til stede, foreta registrering i kirkeboken og gi attest om det som blir registrert.

Kirkerådet foreslo i høringsnotatet å fastsette regler på Kirkemøtet i 2021 som i hovedsak viderefører de innholdsmessige bestemmelsene om innmelding og utmelding som gjelder i dag, og legge til noen enkle regler for registrering av tilhørige i et nytt, samlet regelverk. Registreringen av tilhørige baserer seg på melding fra de som har foreldreansvaret.

Når regelverket for innmelding og utmelding av Den norske kirke først tas opp til revisjon, foreslo Kirkerådet å gjøre noen mindre endringer:

- I paragrafene om innmelding og utmelding, er det i dag en parentes etter Kirkerådet hvor det står (Den norske kirkes medlemsregister). Denne parentesen foreslås opphevet. Registrering av innmeldinger og utmeldinger, uavhengig av om de rettes til lokal kirkebokfører eller til Kirkerådet, skal registreres i medlemsregisteret, jf. trossamfunnsloven § 17 annet ledd og forskrift om Den norske kirkes medlemsregister § 3 bokstav a.
- Det ble foreslått å ta inn at den som melder seg inn som medlem av Den norske kirke, om mulig skal gi opplysninger om mobilnummer og epostadresse. Siden de fleste innmeldinger skjer ved dåp, vil dette i liten grad ha betydning. Det vil likevel være et nyttig grep for å få kontaktinformasjon fra voksne som melder seg inn i Den norske kirke.
- Siste ledd i nåværende § 2 har slått fast at dersom den som melder seg ut, ikke er registrert i Den norske kirkes medlemsregister, må vedkommende dokumentere medlemskapet med dåps- eller innmeldingsattest. Denne bestemmelsen har vært tatt med for å regulere de tilfeller hvor noen tar kontakt med Den norske kirke for å melde seg ut, men der de ikke er registrert i medlemsregisteret. Denne bestemmelsen anses ikke nødvendig å videreføre.
- Det foreslås også noen språklige endringer.

Det nye i regelverket er en paragraf om registrering av tilhørige. Kirkeordningen § 4 tredje og fjerde ledd slår fast at:

Barn anses å høre inn under Den norske kirke fra fødselen dersom foreldrene er medlemmer.

Et barn registreres som tilhørig når foreldrene gir melding om det. Foreldrene må gi slik melding også når barnet anses å høre inn under Den norske kirke fra fødselen. Melding kan gis selv om bare en eller ingen av foreldrene er medlem av Den norske kirke. Når barnet har fylt 18 år uten å ha blitt medlem, faller tilhørigheten bort.

Forslaget til § 3 i regelverket regulerer nærmere melding av tilhørige til Den norske kirke. Kirkerådet la i høringsnotatet til grunn at slik melding gir Den norske kirke behandlingsgrunnlag etter personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav b og artikkel 9 nr. 2 bokstav d.

Personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav b slår fast at behandling av personopplysninger «bare er lovlig dersom og i den grad minst ett av følgende vilkår er oppfylt: (...) b) behandlingen er nødvendig for å oppfylle en avtale som den registrerte er part i, eller for å gjennomføre tiltak på den registrertes anmodning før en avtaleinngåelse».

Videre slår personvernforordningen art. 9 nr. 2 bokstav d fast at «en stiftelse, sammenslutning eller et annet ideelt organ hvis mål er av politisk, religiøs eller fagforeningsmessig art» vil kunne behandle personopplysninger

«som ledd i organets berettigede aktiviteter og med nødvendige garantier, forutsatt at behandlingen bare gjelder organets medlemmer eller tidligere medlemmer eller personer som på grunn av organets mål har regelmessig kontakt med det, og at personopplysningene ikke utleveres til andre enn nevnte organ uten de registrertes samtykke.»

Den konkrete betydningen av melding om tilhørighet vil være at det blir inngått en avtale som gir Den norske kirke grunnlag til å invitere de tilhørige til trosopplæring og andre kirkelige aktiviteter.

Forslaget er i tråd med kirkeordningen, hvor det er presisert at foreldrene må gi slik melding. Foreldrene betyr i denne sammenheng de eller den som har foreldreansvaret for barnet. Registrering av tilhørige forutsetter enighet blant foreldrene (såfremt de har felles foreldreansvar). Kirkerådet viste i høringsnotatet til at meldingen skal være underskrevet av dem som har foreldreansvaret, eller autentisert etter nærmere bestemmelse om dette gitt av Kirkerådet. Sistnevnte sikter til en eventuell registrering gjennom Den norske kirkes selvbetjeningsløsning. I likhet med innmelding som medlem i Den norske kirke, foreslås det å presisere at kirkebokføreren eller Kirkerådet skal påse at kirkeordningens vilkår er til stede, jf. § 4 første og annet ledd. Hvis det er tvil om hvem som har foreldreansvaret, kan disse be om attest for foreldreansvaret.

7.2 Høringsinstansenes syn

Det var bred støtte blant høringsinstansene til forslagene i høringsnotatet. *Nidaros bispedømmeråd* uttalte:

Nidaros bispedømmeråd slutter seg til endringsforslaget i høringen, men stiller spørsmål ved revisjonsforslag nummer 2. om at reglene skal ha et punkt om at den som melder seg inn om mulig skal gi opplysninger om mobilnummer og epostadresse. Dette bør ikke stå i regelverket, men kan løses i praksis ved at innmeldingsskjemaet (elektronisk eller annet) inneholder felt for utfylling av disse opplysningene som en frivillig utfyllingspost.

Borg bispedømmeråd uttalte:

Borg bispedømmeråd støtter Kirkerådets forslag til nye regler for innmelding i og utmelding av samt tilhørighet til Den norske kirke. Borg bispedømmeråd mener for øvrig prinsipielt at ordningen med tilhørige burde videreføres.

Presteforeningen uttalte:

Presteforeningen mener presiseringen «som medlem» ved inn- og utmelding er overflødig. Det er innarbeidet språkbruk at inn- og utmelding gjelder medlemskap i Den norske kirke, og at det forutsetter dåp, jf. § 4 første ledd i Kirkeordning for Den norske kirke. For tilhørige brukes uttrykket «registrering av tilhørige», henholdsvis «opphør» eller «bortfall av tilhørighet». Tilhørige blir ikke medlem i Den norske kirke, jf. henvisningen ovenfor.

Presteforeningen mener at § 4 og 5 i forslaget til regler om innmelding og utmelding av samt tilhørighet til Den norske kirke ikke bør sidestille inn- og utmelding «som medlem eller tilhørig» da registrering og avregistrering som tilhørig ikke har samme kirkerettslige hjemmelsgrunnlag som inn- og utmelding vedrørende medlemskap.

Presteforeningen mener tittelen på reglene bør lyde «Regler om innmelding og utmelding av Den norske kirke, samt om registrering og opphør eller bortfall av tilhørighet til Den norske kirke».

Bønnelista uttalte:

Det lutherske læregrunnlag tilsier at det er troen alene som er frelsesgrunnlag. Det er derfor viktig at vi har en ordning som også kan knytte mennesker til kirken selv om de ikke er døpt. Kun på denne måten kan en gi en innføring i Bibelen som skal gi grunnlag for denne den troen på nåden i oppstandne Kristus sin død for våre synder. Bønnelista mener den foreslåtte formulering er relevant.

Gjøvik kirkelige fellesråd uttalte:

Vi ser at det i et av strekpunktene foreslås at det ved innmelding skal oppgis mobilnummer og epostadresse. Det støtter vi (...).

7.3 Kirkerådets vurderinger

Forslaget til regelverk som ble fremmet i høringen inneholder både bestemmelser om innmelding og utmelding av medlemmer og bestemmelser om registrering og avregistrering av tilhørige i Den norske kirke. Bestemmelsene om tilhørighet krever

en nærmere omtale av forhold som har skjedd etter at Kirkerådet vedtok å sende saken på høring høsten 2020.

Kirkemøtet vedtok i 2019 en tilhørighetsordning i kirkeordningen § 4 hvor barn registreres som tilhørige til Den norske kirke basert på melding fra foreldrene. Dette var en ny tilhørighetsordning, som erstattet den tidligere lovbestemte tilhørighetsordningen som fulgte av kirkeloven. Den tidligere tilhørighetsordningen innebar at barn «automatisk» tilhørte foreldrenes trossamfunn fra fødselen av, og denne ble opphevet fra 1. januar 2021.

I forberedelsene til ikraftsettelsen av trossamfunnsloven, som opphevet den tidligere tilhørighetsordningen, kontaktet Kirkerådet alle foresatte til tilhørige hvor disse fikk mulighet til å melde tilbake dersom de fortsatt ønsket informasjon fra kirken til sitt barn. De tilhørige etter den tidligere lovbestemte tilhørighetsordningen ble slettet fra medlemsregisteret. Dette var nødvendig fordi opphevelsen av kirkeloven medførte at Den norske kirke ikke lenger ville ha behandlingsgrunnlag for å behandle personopplysningene til de som var registrert som tilhørige etter den lovbestemte tilhørighetsordningen. Foreldre som fortsatt ønsket informasjon om trosopplæring til sine barn, registrerte seg som trosopplæringsabonnenter.

Konsekvensen av endringene i forbindelse med opphevelsen av kirkeloven er at Den norske kirke per 1.7.2021 ikke har noen registrerte tilhørige etter kirkeordningens nye tilhørighetsordning. I stedet er det 1879 personer som har meldt at de ønsker informasjon om trosopplæring for 2871 barn og unge i kirken der de bor, såkalte trosopplæringsabonnenter. Dette er en annen ordning enn kirkeordningens tilhørighetsordning.

Kirkerådet ser derfor grunnlag for å komme tilbake til Kirkemøtet på et senere tidspunkt med en vurdering av spørsmål om endringer og forenkling av kirkeordningens bestemmelse om tilhørighet, som følge av at den nåværende tilhørighetsordningen for øyeblikket ikke er virksom. En eventuell endring eller opphevelse av kirkeordningens bestemmelse om tilhørighet, forutsetter nærmere utredning og høring. Ettersom Kirkemøtet har vedtatt gjeldende tilhørighetsordning, er Kirkerådet forpliktet til å fastsette de nærmere regler om hvordan man skal gå frem for å registrere seg som tilhørig i Den norske kirke. Bestemmelsene om registrering av tilhørighet opprettholdes derfor i denne omgang.

Kirkerådet har på bakgrunn av innspillene fra Presteforeningen foretatt noen språklige presiseringer for å tydeliggjøre at medlemskap og tilhørighet ikke kan sidestilles, blant annet ved å fjerne formuleringen «som medlem» i §§ 1, 2 4 og 5. I stedet foreslås det å presisere i et siste ledd i §§ 4 og 5 at bestemmelsene i første ledd, som sikter til medlemskap, også gjelder tilsvarende for tilhørige.

På bakgrunn av innspillet fra Nidaros bispedømmeråd, har Kirkerådet foretatt en ny vurdering av om regelverket bør inneholde krav om at den som melder seg inn gir opplysninger om mobilnummer og epostadresse, om mulig. Å regelfeste et krav som ikke er obligatorisk, men kun noe man kan gjøre *om mulig*, vil kunne oppleves som forvirrende. De tekniske løsningene for dette er ikke klargjort for å lagre slike data. Kirkerådet tar derfor ikke dette forslaget videre i denne omgang.

For å ta høyde for eventuelle fremtidige endringer i regelverket, og for å bidra til forenkling, foreslår Kirkerådet at regelverket får navnet *regler om innmelding i og utmelding av Den norske kirke m.m.*

Regler om innmelding i og utmelding av Den norske kirke m.m.

§ 1. Innmelding

Innmelding i Den norske kirke skjer ved henvendelse til kirkebokføreren på bostedet eller til Kirkerådet. Norsk statsborger som er bosatt i utlandet retter henvendelsen til kirkebokføreren på siste bosted i Norge, eventuelt til den kirkebokføreren som Kirkerådet bestemmer. Den som melder seg inn i Den norske kirke, må være døpt med kristen dåp og skal gi følgende opplysninger:

- a) fullt navn ifølge folkeregisteret,
- b) bostedsadresse ifølge folkeregisteret,
- c) fødselsnummer (11 siffer),
- d) navn og fødselsnummer på eventuelle barn under 15 år dersom innmeldingen får virkning for disse,
- e) sted og dato for dåp dersom det er mulig å opplyse om dette,
- f) opplysning om at eventuelt medlemskap i annet tros- og livssynssamfunn i Norge er brakt til opphør.

En innmelding som mangler opplysningene i første ledd bokstav d, er likevel gyldig.

Innmeldingen kan skje ved personlig fremmøte eller skriftlig. Skriftlig innmelding skal være underskrevet og datert av den som melder seg inn, eller autentisert etter nærmere bestemmelse om dette gitt av Kirkerådet.

Ved innmelding skal kirkebokføreren eller Kirkerådet påse at kirkeordningens vilkår er til stede.

§ 2. Utmelding

Utmelding av Den norske kirke skjer ved henvendelse til kirkebokføreren på bostedet eller til Kirkerådet. Den som melder seg ut av Den norske kirke, skal gi følgende opplysninger:

- a) fullt navn ifølge folkeregisteret,
- b) bostedsadresse ifølge folkeregisteret,
- c) fødselsnummer (11 siffer),
- d) navn og fødselsnummer på eventuelle barn under 15 år dersom utmeldingen får virkning for disse.

Utmeldingen skal være underskrevet og datert av den som melder seg ut, eller autentisert etter nærmere bestemmelse om dette gitt av Kirkerådet.

§ 3. Registrering av tilhørighet

Et barn registreres som tilhørig når foreldrene melder barnet som tilhørig i Den norske kirke. Foreldrene må gi slik melding også når barnet anses å høre inn under Den norske kirke fra fødselen. Melding kan gis selv om bare en eller ingen av foreldrene er medlem av Den norske kirke. De som melder barnet inn som tilhørig, skal gi følgende opplysninger:

- a) fullt navn ifølge folkeregisteret,
- b) bostedsadresse ifølge folkeregisteret,
- c) fødselsnummer (11 siffer).

Melding etter første ledd skjer ved personlig eller skriftlig henvendelse til kirkebokføreren på barnets bosted eller til Kirkerådet. Meldingen skal være underskrevet av dem som har foreldreansvaret, eller autentisert etter nærmere bestemmelse om dette gitt av Kirkerådet. Er barnet bosatt i utlandet, gjelder regelen i § 1 første ledd annet punktum tilsvarende.

Når barnet har fylt 18 år uten å ha blitt medlem av Den norske kirke, faller tilhørigheten bort. Personer som har fylt 15 år, kan selv sende melding

om at tilhørigheten skal opphøre. Det samme kan de som har foreldreansvaret for et barn under 15 år.

Ved melding om tilhørighet skal kirkebokføreren eller Kirkerådet påse at kirkeordningens vilkår er til stede.

§ 4. Saksbehandlingstid

Henvendelse om inn- eller utmelding til kirkebokfører bør besvares innen 14 dager i form av attest som viser at inn- eller utmeldingen er registrert.

Henvendelse om inn- eller utmelding til Kirkerådet besvares i form av attest som viser at inn- eller utmeldingen er registrert, etter den ordning som Kirkerådet bestemmer.

Bestemmelsene i første ledd gjelder tilsvarende ved melding om tilhørighet og opphør av tilhørighet.

§ 5. Varsling

Når inn- og utmelding skjer hos Kirkerådet, skal det så snart som mulig gis melding til kirkebokfører i vedkommendes bostedsmenighet etter nærmere bestemmelser gitt av Kirkerådet. Kirkebokfører bør så snart melding er mottatt sørge for at det blir tatt kontakt med den som er innmeldt.

Bestemmelsene i første ledd gjelder tilsvarende ved melding om tilhørighet og opphør av tilhørighet.

§ 6. Ikrafttredelse

Reglene trer i kraft fra den tid Kirkerådet bestemmer.

8. Oppheving av reglement for Bispemøtet

8.1 Forslagene i høringsnotatet

Kirkeordningen §§ 31 om Bispemøtet bygger på en kombinasjon av bestemmelsene i kirkeloven § 26 og reglementet for Bispemøtet. Begrunnelsen var at det ville gjøre reglementet for Bispemøtet overflødig, ved at de viktige bestemmelsene ble tatt inn i kirkeordningen. Øvrige bestemmelser ble det lagt opp til at Bispemøtet kan fastsette i sin egen forretningsorden. Det gjelder reglementets §§ 3 og 4 første til fjerde punktum:⁸

§ 3. Bispemøtet samles normalt tre ganger årlig.

§ 4. Bispemøtet har et arbeidsutvalg som består av preses, visepreses og ett medlem valgt blant de øvrige biskoper. Preses utnevnes etter en forutgående nominasjonsprosess, jf. regler om nominasjon mv. ved utnevning av biskoper § 7. Bispemøtet velger selv visepreses og det øvrige medlem for to år om gangen. Arbeidsutvalget har under ledelse av preses det løpende arbeid med Bispemøtets saker.

Fordi reglementet for Bispemøtet er gjort overflødig fra 1. januar 2021, foreslås det opphevet. Det følger av forvaltningsloven § 37 annet ledd at forslag om å oppheve en forskrift også som hovedregel må sendes på høring.

---

⁸ Reglementets § 4 femte punktum er tatt inn i kirkeordningen § 31 som femte ledd.

8.2 Høringsinstansenes syn

Så godt som samtlige høringsinstanser som har uttalt seg til spørsmålet, har gitt støtte til forslaget. Unntaket er *Vaksdal kyrkjelege fellesråd*, som uttalte:

Det er ikke tilfredsstillende å fjerne reglementet for Bispemøtet uten at tilsvarende bestemmelser blir tatt inn i bestemmelsene i Kirkeordningen. Det har for eksempel betydning å kreve at Bispemøtet skal samles et minimum antall ganger i løpet av året.

KA uttalte:

KA har ingen merknader til Kirkerådets forslag om oppheving av reglement for Bispemøtet. Vi vil samtidig bemerke at gjeldende tjenesteordning for biskop legger myndigheten til å fastsette visitasreglement til Bispemøtet. KA vil anbefale at regler for biskopenes tjeneste som direkte berører andre kirkelige organer bør vedtas av enten Kirkemøtet eller Kirkerådet.

8.3 Kirkerådets vurderinger

I lys av høringen, opprettholder Kirkerådet forslaget. Kirkerådet viser til at de fleste bestemmelsene i reglementet som ikke er fastsatt i kirkeordningen, er, eller vil kunne bli, inntatt i Bispemøtets forretningsorden. Gjeldende forretningsorden § 1 første punktum fastsetter for eksempel at «Bispemøtet samles normalt tre til fire ganger hvert år». Videre vises det til at spørsmål om bestemmelser i tjenesteordning for biskoper, ikke er en del av denne saken, men noe en vil måtte komme tilbake til i kjølvannet av vedtak om ny kirkelig organisering.

9. Endring i regler for bruk av liturgiske klær – forenkling av godkjenningsordning for stolaer

9.1 Forslagene i høringsnotatet

I regler for bruk av liturgiske klær er følgende i dag fastsatt:

2. Godkjenning og bemyndigelse

2.1 Biskopen bemyndiges til å godkjenne stoff og utførelse for alba samt stoff, farge og symboler for stola etter de presiseringer som Kirkerådet gir. I tvilstilfelle legger biskopen saken frem for Kirkerådet til uttalelse.

Utvalget for gjennomgang av kirkefagforvaltningen i Den norske kirke uttalte følgende i sin rapport:

«Utvalget mener at man bør etterstrebe, der det er tjenlig, å standardisere godkjenningsordninger med detaljert regelverk og påfølgende orientering til det aktuelle organet om hva som velges innenfor dette regelverket. Et konkret felt hvor dette er nærliggende, er å endre regelverket slik at det kun skal orienteres om utforming av stolaer så lenge denne befinner seg innenfor veiledningen som er tilgjengelig på kirken.no.» (side 47).

Utvalgets rapport har vært på høring våren 2020. I høringen var det bred tilslutning til forslaget. 19 av de som avga høringssvar var enige i anbefalingen. 3 var uenige. På bakgrunn av dette ble det i kirkefagjennomgangen konkludert med at regelverket for stolaer skal foreslås forenklet. Kirkerådet fremmet derfor forslag om dette i høringsnotatet.

Ved at biskopen orienteres om stolautformingen, i stedet for å måtte saksbehandle og godkjenne de enkelte stolaer, vil det innebære at det kan brukes mindre ressurser på slik saksbehandling. Samtidig vil biskopen gjennom orienteringen kunne følge opp stolautforming som ikke er i tråd med veiledningen.

I dag har Kirkerådet ved Nemnd for gudstjenesteliv utarbeidet en veileder om til symboler på stola. For fremtiden foreslås det at denne veiledningen vedtas av Kirkerådet. Det kunne ha vært vurdert om veiledningen bør vedtas av Kirkemøtet eller av Bispemøtet. Kirkerådet mener at Kirkemøtet primært bør fastsette overordnede regler, mens nærmere veiledning bør fastsettes av Kirkerådet. Det vanlige er at det er Kirkerådet som fastsetter veiledninger til regler som er fastsatt av Kirkemøtet, se f.eks. Kirkemøtets vedtak om å be Kirkerådet «om å utarbeide en justert veiledning til Regler for bruk av kirkene» i sak KM 16/15.

Siden biskopene har en tilsynsrolle hvor de etter forslaget orienteres om utforming av stolaer, og kan godkjenne stolaer som er utenfor veiledningen, kunne det også vurderes om det ville være naturlig at Bispemøtet utarbeider slik veiledning. Siden det er Kirkerådet som er ansvarlig saksforbereder for Kirkemøtet og har ansvar for å følge opp Kirkemøtets vedtak i denne type saker, anses det som naturlig å la Kirkerådet fastsette veiledningen.

Fordi utforming av symboler på stolaen kan sies å være en sak av læremessig karakter, vil reglene i kirkeordningen om Bispemøtets deltakelse i saksbehandlingen der Kirkerådet er vedtaksorgan, tre inn ved behandlingen av veilederen. Det innebærer at veiledningen må forelegges for Bispemøtet, før saken behandles i Kirkerådet. Hvis en tilråding etter fjerde ledd som har minst 2/3 flertall i Bispemøtet, ikke får flertall i Kirkerådet, sendes saken tilbake til Bispemøtet. Hvis Kirkerådets vedtak i andre gangs behandling ikke er i samsvar med Bispemøtets siste tilråding, oversendes saken til Kirkemøtet for avgjørelse. Dette følger av kirkeordningen § 30 fjerde og femte ledd.

Nåværende bestemmelse handler både om «stoff, farge og symboler for stola». Forslaget gjelder kun om utforming av symboler på stola, ikke om stoff og farge. Dette har bakgrunn i at pkt. 1.3 inneholder bestemmelser om stoff og farge for stola. Det heter blant annet at «[s]toffet skal være et fastvevd og holdbart materiale som faller godt» og at «[f]argen på stolaen bestemmes av kirkeåret og de kirkelige handlinger etter retningslinjer for liturgiske farger. Fargene er hvitt, rødt, fiolett og grønt». Kirkerådet legger til grunn at det i praksis ikke er behov for å videreføre biskopens godkjenningmulighet for stoff og farge på stola som avviker fra reglene i pkt. 1.3.

Forslaget fra kirkefagutvalget berører ikke spørsmålet om utforming av alba. Regler for liturgiske klær punkt 2.1 inneholder også bestemmelser om dette: Biskopen bemyndiges til å godkjenne stoff og utførelse av alba. Reglens punkt 1.2 inneholder imidlertid allerede nærmere bestemmelser om hva som er godkjent alba til bruk i Den norske kirke. Kirkerådet fastsetter etter denne bestemmelsen nærmere presiseringer for utforming og valg av stoff. Bestemmelsen om alba er derfor i praksis overflødig, og kan oppheves.

Kirkerådet foreslår etter dette at punkt 2 i regler for bruk av liturgiske klær skal lyde:

2. Utforming av stola

2.1 Kirkerådet fastsetter en veileder om symboler på stola. Stolaer skal utformes i henhold til Kirkerådets veileder. Når en stola utformes med symboler i henhold til veilederen, skal biskopen orienteres om dette. Biskopen kan etter søknad godkjenne stolaer som ikke følger veilederen.

9.2 Høringsinstansenes syn

Forslaget fikk bred tilslutning fra de høringsinstansene som uttalte seg til forslaget, det var ingen høringsinstanser som gikk imot forslaget. *Fagforbundet teOLOgene* uttalte:

Vi synes en forenkling her er av det gode. Det bør utarbeides en felles veileder. For å forenkle, så søkes det godkjenning kun ved avvik fra denne veilederen. I disse tilfellene søkes det til biskopen.

Vaksdal sokneråd støttet forslaget med henvisning til at «Erfaringer for at søknad om tildeling og godkjenning av liturgiske klær ofte har vært arbeidskrevende og har tatt lang tid.»

9.3 Kirkerådets vurderinger

I lys av høringen opprettholder Kirkerådet forslaget.

10. Økonomiske og administrative konsekvenser

Forslagene til regler om innmelding og utmelding vil i praksis videreføre dagens prosedyrer, med mindre justeringer. Når det gjelder registrering av tilhørighet, vil de rutinene for registrering av tilhørige som fulgte av kirkeloven § 3 nr. 8 annet ledd frem til 1. januar 2021, i praksis bli videreført.

Forslagene om at Den norske kirkes klagenemnd skal bli klageorgan ved suspensjon og fratakelse av verv, vil medføre at klagenemnda får noen flere oppgaver enn det de har i dag. Det er imidlertid ventet at dette først og fremst vil være bestemmelser som har symbolsk og preventiv kraft, og som i liten grad vil bli aktuelle å benytte.

Forslaget om forenkling av godkjenningsordningen for symboler på stola, vil medføre en forenkling av kirkefagforvaltningen hos biskopene og bispedømmekontorene, da det ikke vil være nødvendig å saksbehandle orienteringer om stolaer som er innenfor veilederens alternativer.